

Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji naukowej
Posoborowe koncepcje teologii katolickiej
Kraków, 28 lutego 2013 roku

W czwartek, 28 lutego 2013 roku w auli Wyższego Seminarium Duchownego Archidiecezji Krakowskiej przy ul. Podzamcze 8, w godzinach 9.00-14.30 odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa poświęcona posoborowym koncepcjom teologii katolickiej. Została ona przygotowana przez Katedrę Eklezjologii Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie pod patronatem Komitetu Nauk Teologicznych Polskiej Akademii Nauk. Koordynatorem spotkania był o. prof. dr hab. Andrzej Napiórkowski OSPPE, kierownik Katedry Eklezjologii WT UPJPII, który w imieniu organizatorów przywitał wszystkich zebranych i rozpoczął spotkanie wspólną modlitwą w intencji Kościoła i papieża Benedykta XVI w ostatnim dniu jego pontyfikatu.

Otwarcia konferencji dokonał rektor UPJPII, ks. prof. dr hab. Władysław Zuziak, który w swojej przemowie odwołał się do historycznego wydarzenia II Soboru Watykańskiego i zawartego w jego dokumentach swoistego „kodu genetycznego teologii katolickiej”. Zadaniem rozpoczynającej się konferencji będzie z pewnością, podkreślił Ksiądz Rektor, przedstawienie tego zapisu obecnego w różnych środowiskach kościelnych Europy i świata.

Słowo do zebranych skierował następnie dziekan Wydziału Teologicznego UPJPII, ks. prof. dr hab. Wojciech Zyzak, który zachęcił do szukania odpowiedzi na pytanie, jaka jest specyfika polskiej myśli teologicznej w okresie posoborowym i jej charakterystyczny wkład w kościelny dorobek naukowy.

Sesji przedpołudniowej przewodniczył ks. dr Grzegorz Dziewulski, wykładowca teologii fundamentalnej w WSD w Łodzi.

Pierwszy z prelegentów, ks. prof. dr Krzysztof Charamsa z Kongregacji Nauki Wiary z Watykanu, przedstawił zagadnienie *Teologia i jej zadania w świetle wskazań Kongregacji Nauki Wiary*. Główny

wątek tego tematu skupiał się wokół swoistego podziału „kompetencji” między teologię a Magisterium Kościoła. W swoim wystąpieniu prelegent zaznaczył, że zadaniem obydwu podmiotów jest służba objawieniu. Porównał je do dwóch katedr: teologicznej i nauczycielskiej, z których przekazywana jest prawda dotycząca zbawienia człowieka. W części historycznej nawiązał do I i II Soboru Watykańskiego, przedstawiając ich podejście do omawianego zagadnienia. Przywołał także szereg dokumentów, które zajmują się ważnym zagadnieniem metody teologicznej, m.in. *Mysterium Ecclesiae* (1973) i *Donum veritatis* (1990) Kongregacji Nauki Wiary oraz *Veritatis splendor* (1993) i *Fides et ratio* (1998) Jana Pawła II.

Następny prelegent, dr Marek P. Chojnacki OCist., adiunkt w Katedrze Eklezjologii UPJPII, przedstawił temat *Zasada ciągłości i rozwoju teologii średniowiecznej i współczesnej*. W swoim referacie oparł się na fundamentalnym znaczeniu Pisma Świętego w teologii. Przytoczył używaną m.in. przez Henri de Lubaca regułę czterech poziomów rozumienia tekstów biblijnych, a mianowicie: literalnego, alegorycznego, moralnego i anagogicznego („Litera uczy tego, co nastąpiło; Alegoria tego, w co masz wierzyć; Sens moralny jest tym, co musisz czynić; Sens anagogiczny jest tym, czego masz oczekiwać”). Wskazując na pewne stałe wartości teologii na przestrzeni wieków, wymienił m.in. współpracę rozumu i wiary oraz naukowy charakter teologii i jej obecność na uniwersytetach.

Pierwszym z zagranicznych prelegentów był ks. dr Stefan Palosko ze Słowacji, który przybliżył zagadnienie *Posoborowa metoda teologii dogmatycznej na Słowacji*. Przedstawił najpierw kontekst historyczny Kościoła w tej części Europy oraz uwarunkowania rozwoju teologii, ze szczególnym podkreśleniem okresu posoborowego. Warto pamiętać, że w ramach istniejącej wówczas Czechosłowacji i panującego systemu komunistycznego rozwój rodzimej myśli teologicznej na Słowacji był ograniczony do minimum. Trzeba jednak przytoczyć m.in. takie nazwiska, jak dr Stefan Dubravec i dr Pavol Kandra z wydziału teologicznego w Bratysławie. Przemiany polityczne 1989 roku pozwoliły na studiowanie poza granicami Słowacji i zdobywanie wiedzy teologicznej w innych ośrodkach europejskich. Jak zaznaczył to prele-

gent, wprowadzenie dobrej jakości metody teologicznej dogmatycznej w jego kraju, a przede wszystkim usunięcie negatywnych konsekwencji potrydenckiego podejścia do teologii dogmatycznej, będzie wymagało jeszcze długiego czasu.

W dalszej części sesji przedpołudniowej miał miejsce wykład ks. dra hab. Krzysztofa Kauchy, prof. KUL z Lublina, zatytułowany *Teologia personalistyczna*. Prezentacja została podzielona na dwie części. Pierwsza z nich dotyczyła metody teologii, a druga personalizmu. Najpierw zostały przypomniane podstawowe hasła związane z przedmiotem teologii, a więc objawieniem i jego treścią (Bóg, człowiek, zbawienie), a także sposobami przekazu tego objawienia (Tradycja). Współcześnie można zauważyć pewien kryzys teologii, wypływający z kryzysu metody teologicznej, gdyż coraz częściej pojawia się subiektywizm, psychologizm czy antyfilozofizm. Rdzeniem metody teologicznej musi być objawienie. Część poświęcona personalizmowi została przedstawiona w sposób hasłowy z zaproszeniem do skorzystania z tekstu zawartego w przygotowanej publikacji.

Po przerwie głos zabrał o. prof. dr hab. Andrzej Napiórkowski OSPPE i przedstawił zagadnienie ujęte w pytanie *Sekularyzacja: rozwój religijny ludzkości czy błąd antropologiczny?* We wprowadzeniu przybliżył historię pojęcia „sekularyzacja” oraz narodzin teologii sekularyzacji. Należy tu wspomnieć nazwiska takie jak: Hume, Feuerbach, a także Bultmann, Barth czy też Gogarten. Ten ostatni wniósł najwięcej do protestanckiego ujęcia teologii sekularyzacji. Twierdził on, że korzenie sekularyzacji tkwią w samej wierze chrześcijańskiej. Dzięki laicyzacji dokonuje się odbóstwienie świata i jego desakralizacja. Na płaszczyźnie teologii katolickiej zagadnienie to zostało podjęte m.in. przez J. B. Metz, opierające się na idei tzw. autonomii rzeczywistości doczesnej. Konstytucja *Gaudium et spes* wyjaśnia, że autonomia ta nie może mieć charakteru absolutnego i winna się realizować z poszanowaniem praw moralnych i uznaniem Boga za sprawcę i cel wszystkich rzeczy (por. KDK, 20).

Kolejnym prelegentem był ks. dr Józef Morawa, adiunkt w Katedrze Eklezjologii WT UPJPII w Krakowie, który przedstawił temat *Teologia polityczna i wyzwolenia*. W swoim wystąpieniu wskazał najpierw

na sposób uporządkowania tej tematyki w perspektywie historycznej, następnie przedstawił jej dzisiejszy stan, a na koniec podjął próbę jej oceny, opierając się na teologii systematycznej. Jako przykład teologii politycznej została zaprezentowana teologia wyzwolenia, która rozwinęła się na terenie Ameryki Łacińskiej. Jej celem było danie pozytywnej analizy sytuacji człowieka skrzywdzonego, ukazanie mu możliwości odzyskania godności i zapewnienia mu podstaw do godziwego życia. Prelegent na zakończenie postawił także pytanie o rolę Kościoła w obecnym kształcie ustrojowym państwa polskiego, biorąc pod uwagę takie wartości jak wolność, sprawiedliwość i pokój.

Drugim prelegentem zagranicznym był Kameruńczyk ks. dr Brice Megnono, dyrektor Katedry Międzynarodowych Stosunków Gospodarczo-Prawnych w Akademii Polonijnej w Częstochowie. Zaprezentował on temat *Teologia afrykańska i jej idee przewodnie*. W założeniach ogólnych ten rodzaj teologii jest ściśle związany z historią afrykańskiego kontynentu, różnorodnością kultur oraz specyficznym sposobem myślenia. Można ją scharakteryzować jako teologię „obecności”, a więc kontekstualną, która odwołuje się do konkretnej rzeczywistości, zwłaszcza tej przeżywanej przez ludzi ubogich i będących na marginesie kultury. Główny postulat teologii afrykańskiej to wyjście do człowieka w jego konkretnej sytuacji życiowej i głoszenie żywego Boga, który się objawia, by zbawiać. Charakterystyczne cechy tej teologii to m.in. wyzwolenie (od grzechu) i inkulturacja.

Dopełnieniem zagadnień dotyczących posoborowych koncepcji teologii katolickiej była prezentacja *Wiodące nurty teologii francuskiej i jej przedstawiciele*, przygotowana przez o. mgra lic. Pawła Urbańczyka OCD z Francji. Najpierw nakreślił on zasadnicze ramy pojęciowe i historyczne tzw. nowej teologii, która narodziła się w latach trzydziestych ubiegłego wieku. Z nurtem tym wiążą się takie nazwiska jak: Chenu, Congar, de Lubac czy Danielou. Teologowie ci mieli ogromny wpływ na końcowe dokumenty wypracowane przez II Sobór Watykański. Rozwój nowej teologii związany był ze szkołami teologicznymi prowadzonymi przez francuskich dominikanów i jezuitów. Chodzi zatem w pierwszym przypadku o szkołę z Saulchoir, w drugim natomiast

o szkołę z Fourviere. Posoborowa teologia francuska została przybliżona na przykładzie dorobku C. Geffré, który podjął się próby odpowiedzi na zarzut tzw. ciszy posoborowej w teologii francuskiej.

Po zakończeniu prezentacji podjęto dyskusję i odpowiadano na pytania uczestników konferencji. Podsumowania poruszanej tematyki dokonał dr Marek P. Chojnacki OCist., dziękując także organizatorom, prelegentom oraz przybyłym gościom.

Pełne teksty prelekcji znajdują się w publikacji *Koncepcje teologii katolickiej* pod redakcją M. Chojnackiego OCist., ks. J. Morawy i A. A. Napiórkowskiego OSPPE, przygotowanej przez Wydawnictwo Salwator (Kraków 2013).

ks. Robert Ptak SCJ